

“2012” FİLMİ ÖRNEĞİNDE KIYAMET GÜNÜ VE POZİTİVİST BİR ÖNGÖRÜ

HALİL UZDU^a

Öz

Kıyamet günü, semavi dinler başta olmak üzere hemen hemen tüm dinlerde bir gün mutlaka gerçekleşeceği kabul edilen dünyanın yok olacağı büyük felaketin adıdır. Özellikle son yıllarda Amerikan film endüstrisinde yani Hollywood sinemasında sık sık kıyamet gününü konu alan felaket filmleri yapılmaya başlanmıştır. Hollywood’da üretilen çok sayıda felaket filmlerinden birisi olan “2012”, kadim medeniyetlerden birisi olan Maya’ların kullanmış oldukları takvime göre dünyanın son bulacağı yani kıyamet günü olarak kabul edilen 21 Aralık 2012 tarihinin hemen öncesinde ABD’de yaşananları ele alır. Tüm dini inançların beklediği ve dünyanın sonu olarak kabul edilen kıyamet inancı, filmde aklın ışığında bilimle ulaşılan teknik/teknolojik imkânlarla aşılabilecek bir felaket günüymüş gibi değerlendirilmiştir. Bu makale 2012 filminde yer verilen kıyamet günü teması üzerine odaklanacak ve bilimin/aklın üstünlüğüyle kıyamet gününün nasıl atlatılabileceğini ele alan sahneler/temalar üzerine yoğunlaşacaktır. Filmden elde edilecek veriler din sosyolojisi açısından yorumlanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sinema, 2012 Filmi, Din, Pozitivizm, Din Sosyolojisi.

IN THE EXAMPLE OF “2012” MOVIE THE DAY OF RESURRECTION AND A POSITIVIST PREDICTION

Abstract

The Day of Resurrection, almost all of the expected end of the world in religion would be a catastrophe name. Hollywood movies often committed in the 2012 disaster movie from one movie to the Mayan calendar, the world just prior to December 21, 2012 will end tackles what happened in the United States. Expects of all religious beliefs and values will be the end of the world, it is considered to have a day that can be overcome through reason in the film. This article will focus on the theme of the Day of Resurrection in the 2012 film and will focus on the themes of how to overcome how with the dominance of science and reason. The data obtained from the film will be interpreted in terms of sociology of religion.

Key Words: Cinema, 2012, Religion, Positivism, Sociology of Religion.

^a Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi Afyon Meslek Yüksekokulu
(huzdu@hotmail.com)

Giriş

Kıyamet günü inancı/beklentisi hemen hemen tüm dinlerin ortak paydalarından birisidir. Bu bağlamda Maya takviminin öngördüğü ve 21 Aralık 2012 tarihinde yani 2012 yılının kış gündönümünde dünyanın sona ereceği inancı tüm dünyada bir hayli yankı uyandırmıştır. Bu büyük yankı Hollywood için bulunmaz fırsatlardan birisidir. Zira Hollywood, felâket filmlerini belirli bir tür haline getirmiş ve halkın beklentileri, ideallerini ve hayallerini kazanca geçirdiği gibi korkularını da kazanca çevirmesini bilen dev bir sinema endüstrisidir. Genel olarak felâket filmleri özelde ise kıyamet günü filmleri sinema tarihinin başlangıç yıllarına kadar götürülebilir. İlk felâket filmi 1913 yapımı bir İtalyan filmi olan ve antik Pompei kentini anlatan "*Gli Ultimi Giorni di Pompeii*" kabul edilebilir.¹ Bu filmde itibaren çok sayıda felâket filmi çekilmiştir. Genel olarak sinema yazarları, felâket filmlerini özellikle kriz dönemlerinde yaşanan bunalımların bir yansıması olarak değerlendirirler. Kıyamet günü senaryoları da yaygın felâket filmleri temasının bir çeşidi olarak sıkça ele alınmaktadır. 2012 filmi de bu bağlamda değerlendirilebilir.

Bu makale 2012 filminde ele alınan kıyamet günü temasında, dini inançların va'z ettiği "çaresizlik" ile insan aklının bu büyük felâketi aşılabilirliği öngörüsü temaları üzerine odaklanmayı amaçlamaktadır. Bir anlamda din-bilim ya da akıl-vahiy zıtlığının perdeye yansıtılması olarak da kabul edilebilecek filmsel anlatılara/temalara odaklanılacaktır. Maya takviminin öngördüğü dünyanın sona ereceği tarihi yani hemen bütün dinlerde beklenen kıyamet gününü temel alan 2012 filminde, pozitivist bir paradigma olarak insan aklının bilimle ulaşacağı teknik/teknolojik gelişmişlik düzeyi sayesinde, adeta kıyamet inancının aşılması ve insan ırkının devamının sağlanmasının mümkün olabileceği ispatlanmak istenmiştir. Makalede dini inançların çaresizlik içinde beklediği kıyamet gününde kendi kaderini yine kendisinin tayin edeceği iddiasındaki pozitivist bilim anlayışının nasıl haklılaştırılmak istendiği gösterilmeye çalışılacaktır.

1. Pozitivist Bilim Öngörüsü

Bilinebilir olanın sadece olgular olduğunu varsayan,² bilimsel araştırmaları olgulara dayandıran, metafiziği/teolojiyi reddeden ve en güvenilir bilginin ancak deneyle elde edilebileceğini savunan felsefi bir akım olan pozitivism, kendisini öncelikle bir doğa bilim felsefesi olarak tanımlamıştır. "Bu doğa bilim felsefesinin dayandığı doğa felsefesi yani doğa tasarımı ise doğal fenomenlerin basitten karmaşığa doğru giden, aralarında hem süreklilik hem farklılık olan hem mekanik hem organik evren anlayışlarının bir arada olduğu bir tasarımdır."³ Bir felsefe geleneği olarak pozitivismin kökenlerinin Francis

¹ Gürhan Topçu, *Hollywood'a Yeniden Bakmak*, De Ki Yayınları, Ankara 2010, s. 153.

² Necla Şahin Fırat, "Pozitivist Yaklaşımın Eğitim Yönetimi Alanına Yansıması, Alana Getirdiği Katkı ve Sınırlılıklar", *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, sy. 20, İzmir 2006, s. 41.

³ Yıldız Akpolat, "Durkheim'dan Giddens'a Pozitivist Sosyoloji", *Atatürk Üniversitesi SBE Dergisi*, sy. 10/2, Erzurum 2007, s. 54.

Bacon, David Hume ve aydınlanma düşünürlerine⁴ kadar gittiği de iddia edilebilir.⁵ Bu akımın esas temsilcisi olarak Auguste Comte kabul edilse de bu terimi ilk kullanan Comte'un da hocası olan Saint Simon'dur.⁶ Saint Simon'a göre Batı toplumlarının geçirdiği teolojik ve feodal dönemlerden sonra endüstriyel çağ ile ulaşılan pozitivizm, tüm toplumlar için artık tek çözümdür⁷. Aydınlanma ile birlikte zaten pozitif bilim çağı başlamıştır. Uygarlıkların devamını sağlayacak olan toplumsal kuram, diğer bilimlerin yöntemlerini benimseyen ve olgulara dayalı olan bir kuram olacaktır. Buna göre toplumsal yaşam gözleme dayalı olmalıdır ve ortaya çıkan bilgiler de somut verilerden oluşmalıdır.

Saint Simon'un savunduğu pozitivizm kavramını; Ortaçağ'daki kısıtlayıcı ve baskıcı teolojik yapıya tepki olarak yorumlamak mümkündür. Ortaçağ'da mevcut olan teolojik sistem yüzünden bilimsellik ön planda olamamış, toplumsal yapıda da bozukluklar görülmüş, baskıların yarattığı kaos ortamı yeni fikirlerin ortaya çıkışına neden olmuştur. Pozitivizm işte bu noktada metafiziği ve teolojiyi reddederek toplumun en güvenilir bilgiyle yani “bilimsel bilgiyle” gelişimini sağlayacak bir öğreti olarak Saint Simon tarafından öne sürülmüştür. Pozitivizm, “tanrı kanunlarının yerine doğa kanunlarını koyarak ve bunun ispatlı olduğunu hayal ürünü olmadığını söyleyerek... insan tarafından değiştirilemez”⁸ olduğunu ifade eder. Pozitivizm, bir anlamda Bacon'ı takip eder ve “bilmek yapmaktır” görüşüyle, insanın doğaya hükmetmenin yani teknik ilginin bilgisidir. Comte, doğa bilimlerinin doğayı bilme ve ona hükmetme başarısı ile aynı yöntemle, topluma da hükmetme çabasıyla motive olmaktadır.⁹

Pozitivizm, genel karakterini Auguste Comte'un düşüncelerinde bulmuş ve onunla özdeşleşmiştir. Comte, “Pozitif Felsefe Dersleri” kitabında pozitif felsefeyle ilgili görüşlerini şöyle dile getirir: “İnsan zekâsının her yöndeki, her çağdaki gelişmesini inceleyerek büyük bir kanun bulduğumu sanıyorum. Zekânın ilerleyişi değişmez bir zorunlulukla bu temel kanuna uymaktadır... Bu kanun şu: temel görüşlerimizden her biri, bilgilerimizin her dalı birbiri ardınca üç ayrı teorik aşamadan: geçer. 1) Teolojik veya hayali aşama, 2) Metafizik veya soyut aşama, 3) Bilimsel veya pozitif aşama.”¹⁰ Comte'a göre, insan zekâsının gelişim sürecinin zorunlu olarak takip ettiği bu üç aşamanın nihai

⁴ Aydınlanma Dönemi hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Habib Şener, *John Locke ve David Hume Din Felsefesi Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2014, ss. 17-43; Aydınlanma döneminin Tanrı anlayışı hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Habib Şener, “David Hume'un Tanrı Anlayışı ve Antropomorfizme Eleştirisi”, *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sy. 11, Nisan 2017, ss. 241-269.

⁵ İlhan Kutluer, “Pozitivizm”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 34, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2007, s. 335.

⁶ Sefa Yüce, “Felsefi Düşüncenin Edebiyata Yansıması: Türk Edebiyatında Pozitivist ve Materyalist Anlayış”, *Turkish Studies*, Ankara 2012, Cilt 7, Sayı: 1, s. 2158.

⁷ Jonathan H. Turner ve diğerleri, *Sosyolojik Teorinin Oluşumu*, (çev.), Ümit Tatlıcan, Sentez Yayınları, Ankara 2013, s. 35.

⁸ Akpolat, “Durkheim'dan Giddens'a Pozitivist Sosyoloji”, s. 55.

⁹ Akpolat, “Durkheim'dan Giddens'a Pozitivist Sosyoloji”, s. 58.

¹⁰ Auguste Comte, *Pozitif Felsefe Dersleri*, (çev.) Ümit Meriç, Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1967, s. 217.

evresi bilimsel bilginin hâkim olduğu pozitivist aşamadır. Yüzyıllardır teolojik felsefenin hâkim olduğu bir dünyada yaşayan ardından da metafizik felsefeyi geride bırakan insan zekâsı için artık son durak, pozitif felsefedir. Pozitif bir felsefenin hâkim olduğu bu dönemde insan zekâsı olgunlaşmış ve kendisini çetin bilimsel araştırmalara verebilir hale gelmiştir.¹¹ Comte: “pozitif felsefenin en esaslı özelliği bütün olayları değişmez tabii kanunlara bağlı saymasıdır. Bütün gayretlerimiz kesin buluşlara ve kanunları tek kanun haline getirmeye yönelmiştir”¹² ifadeleriyle de pozitivistimin ana çizgisini açığa kavuşturur. Pozitif düşüncenin nihai öngörüsü olarak da onun şu ifadesi sanırım bizim düşüncemizi destekleyen en önemli unsurdur: “Bilimin yardımıyla olayları önceden görürüz, olayları önceden görerek de eyleme geçebiliriz.”¹³ Bu düşünceler, modern dünyada insanlığın artık basit tesadüflere, spekülatif düşünceler ve doğa üstü kabullerle yani “teolojik veya metafizik açıklamalar”¹⁴ yerine bilimsel bilgiyle elde edilen “gerçek/bilimsel bilgiye” göre hayatını yeniden yorumlaması ve kurgulaması gerektiğini vurgular. Zaten son iki yüzyıldır başta batı toplumları üzere tüm toplumlar bu doğrultuda yeniden kurgulanmıştır. Pozitivism, insanlık tarihinin ya da insan zekâsının gelişim aşamasının son evresi olarak akıl yoluyla elde ettiği bilimsel bilgiyle; insanlığın tüm dünyaya hatta kâinata hâkim olabileceği tüm sorunlarını aşabileceği gibi iddialı fikirlerin temeli olmuştur. Pozitif düşünce, doğa olayları başta olmak üzere çeşitli olaylar karşısında kaderine boyun eğen, mahiyetini anlayamadığı ve üstesinde de gelemediği olaylar karşısında teslim olan pasif insanın aksine, akli sayesinde maruz kaldığı her türlü olaya doğrudan müdahale eden hatta olayların akışına yön veren aktif insanın düşüncesidir.

Zaman içinde çok fazla eleştiri de alan pozitivist bilim anlayışı her ne kadar eleştiri olsa ve farklı akımlarla yanlışlanmaya çalışılsa da şu bir gerçektir ki, hala pozitivist bilim anlayışı geçerliliğini güçlü bir şekilde günümüzde de devam ettirmektedir. Pozitivist “bir öngörü” olarak değerlendirebileceğimiz bu genel düşüncelere bağlamında incelemeye çalıştığımız “2012” filmi de bu bilimsel anlayışın, yani pozitivist bilim anlayışının sinema perdesine yansıtılan temalarıyla örülmüştür. Film, bir teolojik kabul olan ve hemen hemen tüm dinlerin/inançların çaresizce beklemek zorunda kaldığı kıyamet günü korkusu ve beklentisini, insanlığın bilimsel akılla aşabileceği düşüncesi üzerine inşa edilmiş izlenimi vermektedir.

¹¹ Comte, “Pozitif Felsefe Dersleri” s. 220.

¹² Comte, “Pozitif Felsefe Dersleri” s. 221.

¹³ Comte, “Pozitif Felsefe Dersleri” s. 239.

¹⁴ Comte, “Pozitif Felsefe Dersleri” s. 239.

2. “2012” Filmi

2.1. Filmin Künyesi

Filmin Adı	2012	
Oyuncular	John Cusack	: Jackson Curtis
	Chiwetel Ejiofor	: Adrian Helmsley
	Amanda Peet	: Kate Curtis
	T. McCarthy	: Dr. G. Silberman
	Danny Glover	: President T. Wilson
Yönetmen	Roland Emmerich	
Yapımcı	Roland Emmerich	
Senaryo	Harald Kloser, Roland Emmerich	
Yapım	ABD	
Yapım Yılı	2009	
Süre	158 Dk.	
Tür	Bilim Kurgu	
IMDb Puanı	5,8	

2.2. Filmin Konusu

Film, bir dönem dünya gündemini de bir hayli meşgul eden, Maya kehanetine dayanır. 2012, “Maya Takvimi”ne göre 21 Aralık 2012’de dünyanın sona ereceği öngörüsünün yarattığı korku ve bu süreçte yaşanları ele alır. Maya toplumunun inancına göre “Maya Takvimi” 21 Aralık 2012 tarihinde son bulmaktadır. Yani bu takvimde 22 Aralık 2012 tarihi/günü yer almaz. Zira artık 22 Aralık 2012 diye bir gün yoktur. Bunun anlamı şudur: 21 Aralık 2012 dünyanın son bulacağı tarihtir yani kıyamet günüdür. Bu tarihte güneş sistemindeki bazı gezegenler aynı hizaya gelecek ve bu gezegenlerin oluşturacağı büyük çekim gücünün etkisiyle de dünyanın hemen her yerinde çok büyük depremler ve tsunamiler meydana gelecektir. Bunun sonucunda dünyada büyük bir felaket yaşanacak ve yerküre tümüyle sulara gömülerek yok olacaktır.

Film, Hindistan’da yerin metrelerce altında bir bakır madeninde çalışan astrofizikçi Dr. Satnam Tsurutani’in Güneşte keşfettiği korkunç değişimleri, ABD’li meslektaşı Dr. Adrian Helmsley’e göstermek için birlikte indikleri madendeki görüntülerle başlar. Dr. Satnam Tsurutani’nin ifadesiyle “*insanlık tarihindeki en büyük güneş patlamaları*” dünyanın çekirdeğini ısıtmakta ve mikrodalga etkisi yaratarak dünyanın merkezinin erimesine yol açmaktadır. Bu olağanüstü değişim aslında yaklaşan büyük felâketin yani kıyametin habercisidir. Yerkabuğunu sağlamca üzerinde tutan jeolojik katmanların erimesiyle bütün yerküre olağanüstü bir çalkantı yaşayacak, sonuçta dünya çok kısa bir süre sonra deprem ve tsunamilerle yok olacaktır.

Bir yazar olan filmin başkarakteri Jackson Curtis, aynı zamanda eski bir boksör olan milyarder Rus iş adamı Yuri Karpov'un şoförlüğünü yapmakta ve karısı Kate Curtis'le de ayrı yaşamaktadır. Jackson Curtis, hem iş hem de aile hayatındaki başarısızlığına rağmen kıyamet felâketinden ailesini sağ salim kurtaracaktır. Filmin diğer kahramanı Dr. Adrian Helmsley'dir. Helmsley, Hindistan'da dünyanın en derin bakır madeninde çalışan ve yaklaşan büyük felaketi kendisine haber veren astrofizikçi Dr. Satnam Tsurutani ile birlikte hazırladıkları raporu 2009'da önce Beyaz Saray Genel Sekreteri Carl Anheuser'e ardından da ABD Başkanı Thomas Wilson'a sunar. Bu rapordan sonra Dr. Helmsley Beyaz Saray'da Başkan'ın bilimsel danışmanlığına getirilir. Dr. Adrian Helmsley'in raporu doğrultusunda ABD önderliğinde 2010'da İngiliz Kolombiyası olarak bilinen Kanada'nın batısındaki bir bölgede toplanan G8 zirvesinde, Başkan Thomas Wilson, özel olarak konuştuğu diğer ülke liderlerine durumun vehametini açıklar: *"Altı ay önce bana bildirilen durum o kadar korkunçtu ki, ilk başta buna inanmayı açıkçası reddettim. Ancak en zeki bilim insanlarımızın yoğun çabaları bunların geçerli olduğunu doğruladı. Dünya, bizim bildiğimiz dünya yakında son bulacak."* Başkan'ın bu sözleri üzerine gelişmiş ülkeler coğrafi bakımdan dünyanın en güvenli yeri olarak kabul ettikleri Çin'de daha doğrusu dünyanın çatisi kabul edilen Himalaya Dağlarının tepesinde yapacakları ve *"Nuh'un Gemileri"* adını verdikleri¹⁵ devasa büyüklükteki gemilerle az sayıda insanı kurtarmaya ve insan ırkının devamını sağlamaya karar verirler. Toplantıda ayrıca gemilerin yapımı için devlet başkanlarından ve dünyanın en zengin iş adamlarından gemiye bindirmek istedikleri her bir kişi için bir milyar avro para yardımı toplanması da kararlaştırılmıştır. Bu proje Başkan Wilson'un, kızı Laura'ya felaketi haber verirken ifade ettiği üzere Amerikan Hükümeti'nden bile çok az kişinin bildiği ve daha önce görülmemiş ölçüde uluslararası bir işbirliği gerektiren ve şimdilik 46 ulusun yatırım yaptığı çok büyük bir projedir. "Proje, Amerikan gizli servisi FBI'ın kontrolünde çok gizli yürütülür. Öyle ki; bir şekilde projeden haberdar olan kontrol dışı kim varsa; FBI tarafından öldürülür. Projeden sadece bazı önemli ülkelerin devlet başkanları ve dolar milyarderi küresel zenginler haberdardır. Projeyi yürüten komisyon, 1 Milyar doları verebilecek kişileri, yaklaşan tufandan haberdar eder ve bu para babalarına her şey anlatılır."¹⁶ Bu büyük proje, son ana kadar maalesef kamuoyundan gizlenir.

2.3. "Katkıda Bulunabilecek İnsanları Almalıyız" Vurgusu

Bir sahnede filmin ana mesajı pozitivist öngörünün insan ve toplum kabulüne uygun olarak yaşanan bu büyük felaketten kurtulmayı hak eden insanların ancak topluma katkı sunabilecek kimseler olması gerektiği Beyaz Saray Genel Sekreteri Carl Anheuser'in ifadeleriyle somutlaştırılır. Dr. Adrian Helmsley, kendilerini *"Nuh'un Gemileri"*ne

¹⁵ Topçu, *Hollywood'a Yeniden Bakmak*, s. 165.

¹⁶ Musa Erden, http://www.yaklasansaat.com/cin-seytanlar/seytanlar/2012_filmi.asp

ulaştırmak üzere bekleyen uçağa binme hazırlıkların yapıldığı bir esnada Anheuser'in annesiyle telefonda konuşmasına şahit olur ve "size fazladan bir bilet verirler diye düşünmüştüm efendim" der. Anheuser, Helmsley'in bu sözlerine: "Verdiler. Ama annem neredeyse 89 yaşında ve tekerlekli sandalyede ve rahatı da yerinde. Üstelik kafası da çok karışık! Eminim yaratıcısıyla bildiği şekilde karşılaşmayı ister" diyerek cevap verir. Devamında da "katkıda bulunabilecek insanları almamız" diyerek hem esas niyetini açıklar hem de filmin en önemli mesajını verir. Bu sözler bir yandan pozitivist bilim anlayışının hiç de uzak olmadığı, güçlü olanın hayatta kalmayı hak ettiği Darwinist evrim kuramının temelini teşkil eden "doğal ayıklanma"yı¹⁷ hatırlatmakta diğer yandan da işlevselciliğin temeli sayılan Herbert Spencer'in sosyolojiye kazandırdığı "sosyal darwinizm"ın insan sayıltısı olan, topluma katkısı olmayan ya da topluma yük olarak kabul edilen insanların toplum dışında kalması¹⁸ -darwinist bir evrimsellikte olduğu gibi doğal olarak ayıklanması-yaklaşımına vurgu yapmaktadır.

2.4. Kıyamet Sahneleri

Nihayet beklenen büyük an gelir. Yerküre artarda depremlerle sarsılmaya başlar. Televizyonlar dünyanın dört bir yanından gelen felâket haberlerini ekranlara getirmektedir. Dr. Helmsley ve Carl Anheuser'in birlikte takip ettikleri ve dünyanın farklı bölgelerinden ibadet eden, dua eden ve tövbe eden insanların görüntülerini ekrana getiren CNN, haberinde şöyle denmektedir: "Çaresizlik içindeki milyonlarca insan halka açık yerlerde toplanmakta ve ümitsizlik içinde dua etmektedir. Farklı dinlere mensup vaizler dünyanın sonuyla ilgili vaazlarını Birleşik Devletler'in sokaklarında vermeye başladı." CNN'in haberlerinde geçen bu ifadeler dünyanın dört bir yanında farklı din ve inançlara sahip insanların çaresizliğini vurgulamaktadır. Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslamiyet dâhil bütün dinler yaşanan olağanüstü bu doğa olayları karşısında insanlığa bir çözüm sunamamakta, çaresizce kaderlerine razı olmuş bir biçimde sonlarını beklemekte ve dua/ibadet ederek inandıkları Tanrılarına sığınmaktan başka ellerinden hiç bir şey gelmemektedir. Perdeye yansıyan sokak görüntülerinde ise Amerikan halkı ellerindeki taşıdıkları çeşitli afişlerle kıyamet gününün korku ve dehşetini yaşamaktadırlar. Bu arada ekrana "tövbe edin hala vakit var" diyen bir vaizin sesi yansır. Korku ve panik halindeki insanların çaresizlik içinde dua/ibadet edişleri ve vaizin bu sözleri insanların elinden yapacak bir şey gelmeyince yani aciz kaldıklarında inandıkları Tanrılarına sığınma ihtiyacı duymalarının metaforik ifadesi olarak anlaşılabilir.

¹⁷ Ülker Öktem, "Olgu, Kuram, Darwin Öncesi Evrim Kuramları ve Darwin'in Evrim Kuramı", Ankara Üniversitesi DTCF Antropoloji Dergisi, sy. 23, Ankara 2010, s. 32.

¹⁸ İsa Kuyucuoğlu, "Sosyolojinin Kuruluşunu Etkileyen Düşünce Akımları ve Klasik Sosyolojide Yöntem Tartışmaları", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research, sy. 8/36, 2015, s. 680.

2.5. İnananların Sığınağı olarak: “Dua” Teması

Beyaz Saray Genel Sekreteri Carl Anheuser, televizyonlarda yayınlanan deprem haberlerini birlikte takip ettikleri Dr. Helmsley'e dönerek şöyle der: *“Şu ellerinde kartonları olan çatlakların bunca zaman haklı olduklarını fark etmek çok kötü bir şey.”* Bu ifadeler ise Anheuser'in, aslında kıyamet gününe ya da her hangi bir dine inanmasa da yaşamakta oldukları felaketin korkusundan dolayı, *“çatlaklar”* diye aşağıladığı insanların hiç de haksız olmadıklarını kabullenmek zorunda kalmasının dışavurumu olarak anlamak mümkündür. Ardından Dr. Helmsley, Anheuser'e gelişmelerden halkın haberdar edilmesi gerektiğini söyler. Anheuser ise *“görevimiz insanoğlunun devamlılığını sağlayabilmek”* diyerek reddeder ve ancak bunun gemilere binildikten sonra halka açıklanabileceğini söyler. Bu arada içeri giren bir görevli Yellowstone'da sönmüş bir yanardağın patladığını ve küllerin kısa sürede başkent Washington'a ulaşacağını haber verir. Bu haber üzerine Carl Anheuser, Dr. Adrian Helmsley'in kulağına eğilerek: *“Hükümetin hemen havalanması lazım”* der ve Başkan'ın ofisine doğru gider. Başkan'ın sekreterine *“Başkan nerde Sally ?”* diyerek sorar. Sally: *“Tek başına kalmak istedi. Kilisenin orada”* cevabını verir. Sally'nin cevabına oldukça şaşırın Anheuser'in *“şuanda kiliseye mi gitti ?”* diye bir soru daha sormasına karşı Sally: *“Dua ediyor efendim. Bu şartlar altında aslında kötü bir fikir sayılmaz”* der. Başkan Wilson'un, kiliseye giderek dua etmesi onun inançlı bir insan olduğunu ve ihtiyaç duyduğunda inandığı tanrısına sığındığını anlatmaktadır. Başkan'ın bu davranışı aslında tüm inanan insanların ortak davranışını yansıtmaktadır. Çünkü tüm dinlerde dua etmek hele hele çaresiz kaldıklarında ellerinden bir şeyin gelmediği acizyet hallerinde inandıkları tanrıya sığınma, ona yönelme ve içinde buldukları durumun ancak Tanrının inayetiyle aşılabileceğinin ifadesi olarak ona sığınmalarının dışavurumudur.¹⁹ Zaten Sally de bu durumu *“dua ediyor efendim. Bu şartlar altında aslında kötü bir fikir sayılmaz”* sözleriyle dile getirmektedir.

2.6. Genç Bir Bilim İnsanı Yirmi Yaşlı Politikacıya Bedeldir

Başkan Wilson, yerkürenin depremlerle sarsıldığı, dünyanın sonunun geldiği bir anda çaresizce kilisede dua ederken yanına gelen ve *“sizi hemen uçağa bindirmek zorundayım”* diyen Anheuser'in, dışarı çıkmasını ve Helmsley'le yalnız konuşmak istediğini söyler. Başkan, Helmsley'e eşi Dorothy'nin ölmeden önceki akşam elini tutarak *“gemiler için çekiliş yapmalısın”* dediğini anlatır. *“Herkesin gitmek için bir şansı olmalı. Kim bilir belki de böyle yapmalıydık”* diyerek üzüntülerini ifade eder. Ayrıca *“ben Amerika Birleşik Devletleri'nin son başkanı olacağım. Bu nasıl bir his Sence ?”* diyerek Helmsley'e sorar. Dr.

¹⁹ Halil Uzdu, *“Türk Sinemasında Din ve Modernleşme (1960-1975)”*, (Doktora Tezi) Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2016, s. 194.

Helmsley: "Ülkeyi hiç kimse kurtaramazdı efendim" cevabını verir. Bu diyaloglarda ise Başkan Wilson'un, yaşanan bu büyük felâketten kendisini sorumlu tuttuğunu ve bir anlamda vicdanen rahatsız olduğunu anlamak mümkündür. Dr. Helmsley ise "ülkeyi hiç kimse kurtaramazdı efendim" sözleriyle hem Başkan Wilson'u teselli etmekte hem de aslında yaşanan felâketin insan iradesinin ötesinde bir şey olduğunu ikrâr etmektedir. Bu sözlerin hemen ardından Başkan Wilson, Dr. Helmsley'e gitmesini ve hemen uçağa binmesini ister. Ancak Helmsley'in "sizi almadan gitmem" demesine de: "Git ve uçağa bin evlat. Yeni ve cesur bir dünyaya doğru gidiyorsun. Genç bir bilim insanı yirmi yaşlı politikacıya bedeldir" diyerek uçağa binmeyi reddeder. Başkan Wilson'un bu sözleri de bilim insanlarına verilen değer bir ifadesidir. Çünkü bir bilim insanı tüm insanlığa faydalı olabilecek muazzam potansiyele sahiptir ve çok da kolay yetişmez. Bu da pozitivistin temellerini atan Saint Simon'un dünya tasavvurunda *geleceğin ideal toplumun bilim adamlarından oluşan bir akıllar tarafından yönetilmeli*²⁰ öngörüsünün yansıması olarak yorumlanabilir. Diğer devlet başkanları Çin'de inşa edilen gemilere binmek için yola çıkmışken, İtalya Başbakanı da, ülkesinde kalmayı ve Carl Anheuser'in ifadesiyle "dualara sarılmayı" tercih etmiştir. Anheuser'in bu ifadeleri ise dualara sarılmayı bir inanç olmaktan ziyade bir acizyet ifadesi olarak değerlendirdiği şeklinde anlaşılabilir.

2.7. Kurtuluş Günü

Neticede filmin finalinde Çin'de yapılan gemilere binenler bu büyük felâketten sağ salim kurtulurlar. Günlerce süren depremler ve ardından yaşanan tsunamiler tüm dünyada milyonlarca insanın daha doğrusu gemilere binemeyen tüm insanların sonu olmuştur. Gemilere binebilen az sayıda şanslı insansa bu büyük felâketin korkusunu iliklerine kadar hissetmiştir. Günlerce süren zorlu ve korku dolu bu gemi yolculuğuyla hayatta kalabildikleri felâketler silsilesi, nihayet sona ermiş, güneş yeniden doğmuş ve hava berraklaşmıştır. Gemiler Afrika'nın Güney kıyılarına ulaşmış ve "Ümit Burnu" ufukta gözük müştür. Kaptanlar gemilerin kapıları günler sonra yeniden açmış ve yolculara ilk defa güverteye çıkış izni vermiştir. Güverteye çıkan onlarca insan yeniden güneşi, denizi ve karayı görmüş, büyük bir sevinç yaşamıştır. Bu sevinç, öncelikle böylesi büyük felâketler sonucunda hayatta kalmanın, kurtulmanın sevincidir. Bununla birlikte aslında tüm dinlerin vazettiği gibi kıyamet gününün çaresizlik, acizyet ve korku içinde beklenen kaçınılmaz bir son olmadığının imasıdır. Nihayetinde insanoğlu bilimin ışığında ulaştığı imkânlarla aklını ve iradesini kullanarak her türlü zorlukla baş edebileceği; tüm dinlerin büyük bir çaresizlikle beklediği "kıyamet" gibi imkânsız kabul edilen bir yok oluştan bile kurtulmanın mümkün olduğunu ispat etmiş olmanın sevincidir. Yani pozitivist

²⁰ Alan Swingewood, *Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi*, (çev.) Osman Akınhay, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 1998, s. 56-58.

paradigmanın temeli olan bilimsel bilginin, tüm dini inançların kaderciliğine karşı kazandığı zaferinin sevincidir.

Sonuç

2012, bir felaket filmi olarak kıyamet günü yaşanacağı varsayılan felâketler üzerine çekilmiştir. Kıyamet günü dünyanın her yerinde insanlar yaşanan felaketin dehşetinden çaresizlik içinde beklemekten ve inandıkları tanrılarına sığınmaktan dua ve ibadetlerle ona yalvarmaktan başka bir şey yapamamaktadırlar. Ancak sadece bilim insanları ve dinlerin çaresizce rıza gösterme telkinlerine kulak asmayan pozitivist siyasi liderler bir şeyler yapılabileceğine inanmaktadırlar. Bu amaçla Çin'de devasa gemiler inşa ederek, bu büyük felâketin sağ salim atlatılabileceğine ve insan ırkının devamının sağlanabileceğine inanmaktadırlar.

Kıyamet gününün dehşetinden korku ve panik yaşayan dünyanın dört bir yanında inanan milyonlarca insan; çaresizce kiliselere, havralara, camilere, Kâbe'ye sığınmakta ve ümitsizce dua etmektedir. Ancak buna rağmen önce Brezilya'nın en büyük şehirlerinden birisi olan Rio de Janeiro'da yaşanan 8,5 büyüklüğündeki iki depremle şehrin hâkim bir tepesinde bulunan devasa Kurtarıcı İsa Heykeli yıkılır. Ardından muhtemelen gemiye binmek için Çin'e gelmeyen İtalya Başbakanı'nın da aralarında bulunduğu Katolik Dünyası'nın merkezi Vatikan'daki Aziz Petrus Bazilikası ve Yahudilerin dua etmekte olduğu büyük bir havra, içinde dua eden kalabalık bir cemaat olduğu halde büyük bir gürültüyle çöker. Tüm bu görüntülerle metaforik olarak insanı pasifize etmekten başka bir şeye yaramayan tüm dinlerin/inançların bir bir çöktüğü, böylesi bir doğa olayı karşısında çaresiz kaldığı ve insanlığa bir çözüm sunmadığını, bir anlamda ateizmi imâ etmektedir. Bununla birlikte asıl olanın ve yegâne gerçekliğin bilimsel aklın ulaştığı hakikatler olduğunu vurgulamaktadır. Filmin final sahnesinde gemilerin Afrika'nın güney kıyılarına ulaşması denizin berrak, havanın sakin ve güneşli olması, ufukta karanın gözükmemesi gibi görüntülerde yeni bir dünyanın miladının, adeta insanlığın yeniden doğuşunun imâsı olarak anlaşılabilir. Kaptanın Dr. Helmsley'le yaşadığı bir diyalogda *"bu yüzden oraya Ümit Burnu demişler"*, ifadesi de zaten ümidin ve var olma çabasının, çaresizce ve acziyet içinde kaderini beklemekten daha önemli olduğunu anlatmak ister gibidir. Zira yaşan bu büyük felâketin ardından hayatta kalmayı ve insan ırkının devamını sağlamayı ümit edenler, bu amaçla mücadele edenler kazanmış, acziyet içinde olanlar yani çaresizce tanrılarına sığınanlar ise kaybetmiş ve yok olmuşlardır.

Kaynakça

Akpolat, Yıldız, "Durkheim'dan Giddens'a Pozitivist Sosyoloji", *Atatürk Üniversitesi SBE Dergisi*, sy. 10/2, Erzurum 2007, ss. 53-87.

- Comte, Auguste, *Pozitif Felsefe Dersleri*, (çev.), Ümit Meriç, Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1967.
- Erden, Musa, 2012 FİLMİ: “Gerçek Dışı ve Kışkırtıcı” http://www.yaklasansaat.com/cin-seytanlar/seytanlar/2012_filmi.asp, (erişim: 14. 11. 2016).
- Kutluer, İlhan, "Pozitivizm", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 34, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2007, ss. 335-339.
- Kuyucuoğlu, İsa, "Sosyolojinin Kuruluşunu Etkileyen Düşünce Akımları ve Klasik Sosyolojide Yöntem Tartışmaları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research*, sy. 8/36, 2015, ss. 674-687.
- Öktem, Ülker, "Olgu, Kuram, Darwin Öncesi Evrim Kuramları ve Darwin'in Evrim Kuramı", *Ankara Üniversitesi DTCF Antropoloji Dergisi*, sy. 23, Ankara 2010, ss. 21-39.
- Swingewood, Alan, *Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi*, (çev.) Osman Akınhay, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 1998.
- Şahin Fırat, Necla, "Pozitivist Yaklaşımın Eğitim Yönetimi Alanına Yansıması, Alana Getirdiği Katkı ve Sınırlılıklar", *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fk. Dergisi*, sy. 20, İzmir 2006, ss. 40-51.
- Şener, Habib, "David Hume'un Tanrı Anlayışı ve Antropomorfizm Eleştirisi", *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sy. 11, Nisan 2017, ss. 241-269.
- Şener, Habib, *John Locke ve David Hume Din Felsefesi Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2014.
- Topçu, Gürhan, *Hollywood'a Yeniden Bakmak*, De Ki Yayınları, Ankara 2010.
- Turner, Jonathan H. ve diğerleri, *Sosyolojik Teorinin Oluşumu*, (çev.), Ümit Tatlıcan, Sentez Yayınları, Ankara 2013.
- Uzdu, Halil, "*Türk Sineması'nda Din ve Modernleşme (1960-1975)*", (Doktora Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2016.
- Yüce, Sefa, "Felsefi Düşüncenin Edebiyata Yansıması: Türk Edebiyatında Pozitivist Materyalist Anlayış", *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/1 Winter 2012*, p.2155-2183, TURKEY.